

วรรณกรรมไทยร่วมสมัย

THG2303

กวีนิพนธ์

1. ความหมายของกวีนิพนธ์

2. องค์ประกอบและการนำเสนอ
ของกวีนิพนธ์

3. กวีนิพนธ์กับบทร้อยกรอง

ความหมายของกวีนิพนธ์

กวีนิพนธ์ หมายถึง คำประพันธ์ที่กวีแต่ง

ความหมายของกวีนิพนธ์

พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้
ความหมายไว้ว่า กวีนิพนธ์ คือ คำประพันธ์ที่กวีเรียบเรียงเพื่อใช้
แสดงความคิด ความเข้าใจอันลึกซึ้งที่เกิดจากจินตนาการ
เกี่ยวกับโลก มนุษย์ และความสัมพันธ์ระหว่างโลกกับมนุษย์
ด้วยทุกรูปแบบ การลำดับความ และภาษาวรรณศิลป์ใน
กวีนิพนธ์ก่อให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ

กวีนิพนธ์มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับ
การประเมินค่าภาษาวรรณศิลป์

กวีนิพนธ์สมัยใหม่ หมายถึง ผลงานของ
กวีซึ่งแตกต่างกับกวีนิพนธ์แบบเดิมทั้ง
รูปแบบและเนื้อหา ทั้งรูปแบบและ
เนื้อหานี้เกิดจากการรับอิทธิพล

ตะวันตก

การวิจัยกวีนิพนธ์

ผู้อ่านต้องเข้าใจธรรมชาติของกวีนิพนธ์

ภาษากวีนิพนธ์ที่แตกต่างกับภาษาในชีวิตประจำวัน

กวีนิพนธ์มีทั้งที่เป็นวรรณคดีโบราณที่เป็น
เรื่องเล่าร้อยกรอง และกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่
ซึ่งส่วนใหญ่เป็นร้อยกรองขนาดสั้นจึงมีนัย
ลึกซึ้งและภาษาที่ “ใช้คำน้อย กินความมาก”

1. รูปแบบ

3. สัญลักษณ์

5. ขนบวรรณศิลป์

องค์ประกอบและกลวิธีนำเสนอของกวีนิพนธ์

2. ภาษาจินตภาพและภาพพจน์

4. น้ำเสียงและผู้พูด

องค์ประกอบและกลวิธีนำเสนอของกวีนิพนธ์

1. **รูปแบบ** ในที่นี้หมายถึงฉันทลักษณ์ มาตรการ และจังหวะใน กวีนิพนธ์ไทย กวีนิพนธ์ที่เป็นร้อยกรองไทยมีแบบแผนฉันทลักษณ์ กว้าง ๆ 5 ประเภท

ได้แก่ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย ปัจจุบันความหลากหลายของ รูปแบบยังได้ขยายตัวออกไปอีกมาก โดยเฉพาะในกวีนิพนธ์ไทย สมัยใหม่ที่มีการประดิษฐ์และการปรับเปลี่ยนฉันทลักษณ์ อย่างใน กรณีโคลง ปัจจุบันมีโคลงสิบสุภาพ

องค์ประกอบและกลวิธีนำเสนอของกวีนิพนธ์

2. **ภาษาจินตภาพและภาพพจน์** จินตภาพ (image) หมายถึง ภาพที่เกิดขึ้นในความรู้สึกนึกคิดของผู้อ่าน เช่น อุปมา อุปลักษณ์ อติพจน์ บุคลาธิษฐาน ฯลฯ

องค์ประกอบและกลวิธีนำเสนอของกวีนิพนธ์

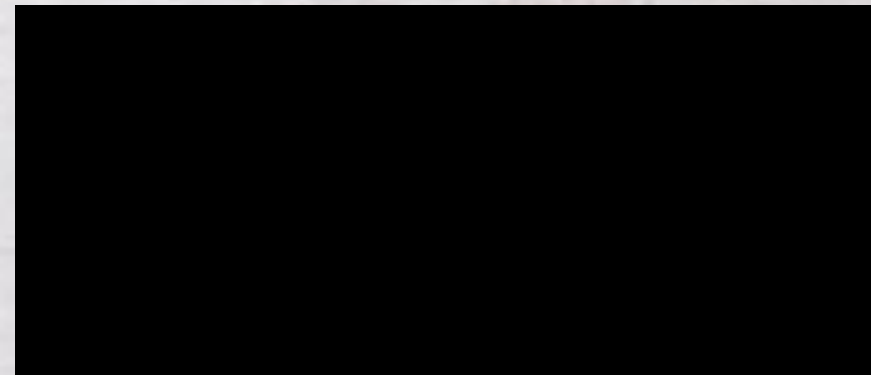

3. **สัญลักษณ์** (Symbol) คือการกำหนดให้สิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตเป็นตัวแทนของสิ่งอื่น สัญลักษณ์หลายอย่างอาจจะพัฒนามาจากการใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบ ดอกไม้้งามเป็นสัญลักษณ์ของหญิงงาม น้ำค้างเป็นสัญลักษณ์แทนความบริสุทธิ์ โดยสัญลักษณ์ที่ดีจะต้องเป็นส่วนผสมอันลงตัวระหว่างความชัดเจนและความกำกวม เอื้อต่อการตีความ หากชัดเจนเกินไปจนไม่เหลืออะไรให้สงสัยเลยก็จะ เป็นสัญลักษณ์ที่น่าเบื่อ

ดอกไม้ ดอกไม้จะบาน
บริสุทธิ์กล้าหาญ จะบานในใจ
สีขาว หนุ่มสาวจะเฝ
แนวแน่นแก้ไข จุดไฟศรัทธา
เรียนรู้อุทิศสมาธิ
ก้าวไปข้างหน้า เขาหามวลชน
ชีวิตอุทิศยอมตน ฝ่าความสับสน
เพื่อผลประชา
ดอกไม้บานให้คุณค่า
จงบานซาซา แต่ว่ายั่งยืน
ที่นี่และที่อื่นๆ ดอกไม้สดชื่น
ยืนให้มวลชน

สัญลักษณ์

ดอกไม้ในกวีนิพนธ์ของจิระนันท์ พิตรปรีชา หมายถึง
อุดมการณ์และพลังของหนุ่มสาว
“ที่นี่ และที่อื่น ๆ ดอกไม้สดชื่น ยืนให้มวลชน”

องค์ประกอบและกลวิธีนำเสนอของกวีนิพนธ์

4. **น้ำเสียงและผู้พูด** น้ำเสียง (tone) เป็นคำกว้าง มักใช้อธิบายอารมณ์หรือบรรยากาศของวรรณคดี น้ำเสียงเชื่อมโยงได้กับท่าทีของผู้เขียนที่ส่งผ่านมายังผู้อ่าน

องค์ประกอบและกลวิธีนำเสนอของกวีนิพนธ์

5. **ขนบวรรณศิลป์** หมายถึง แบบแผนของกลวิธีการประพันธ์เพื่อสร้างความงามทางวรรณศิลป์อันเป็นที่ยอมรับและสืบทอดกันโดยทั่วไป เช่น แบบแผนฉันทลักษณ์ การใช้ภาพพจน์และโวหาร ตลอดจนศิลปะการแต่ง เช่น

บทประณามพจน์

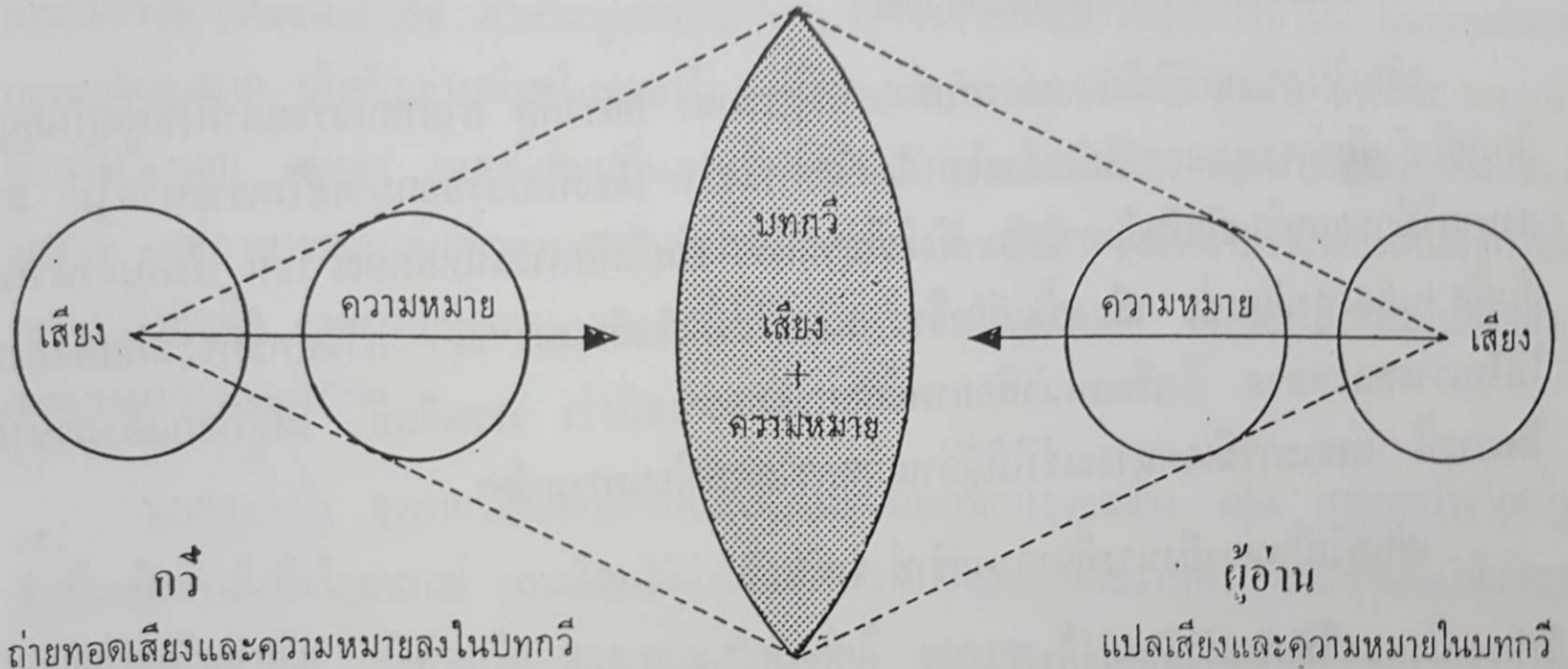
บทชมธรรมชาติ

บทอรรถวิพากษ์ (การวิจารณ์ตนเองในทำนองถ่อมตน)

การวิจัักษณ์กวีนิพนธ์ไทยจำเป็นต้องรู้จักขนบวรรณศิลป์ เพราะกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่เป็นประเภทวรรณคดีที่เติบโตอยู่บนฐานของวรรณคดีโบราณต่างกับวรรณคดีประเภทเรื่องเล่าร้อยแก้วที่รับมาจากตะวันตก

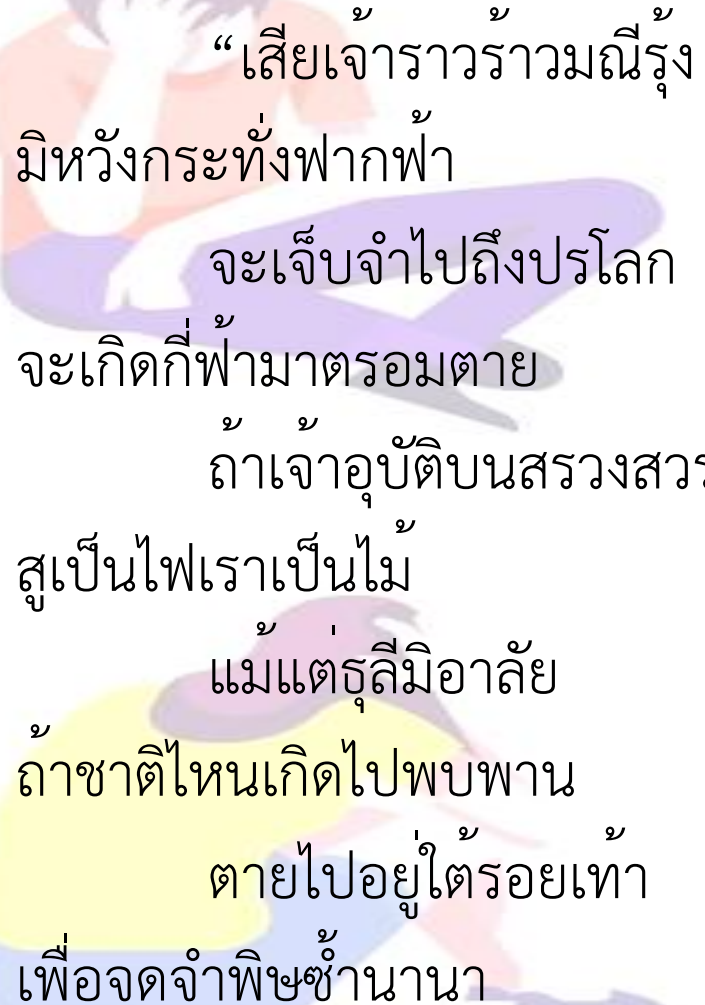
ในกวีนิพนธ์ไทยสมัยใหม่จึงมีการ**สืบทอดขนบ**และ**สร้างสรรค์**ลักษณะอย่างใหม่ บนฐานของขนบวรรณศิลป์ดั้งเดิมจำนวนมาก เช่น ขนบของวรรณคดีนิราศที่เป็นการเดินทางผ่านสถานที่หรือการเคลื่อนที่ของเวลาในกวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ และไพวรินทร์ ขาวงาม

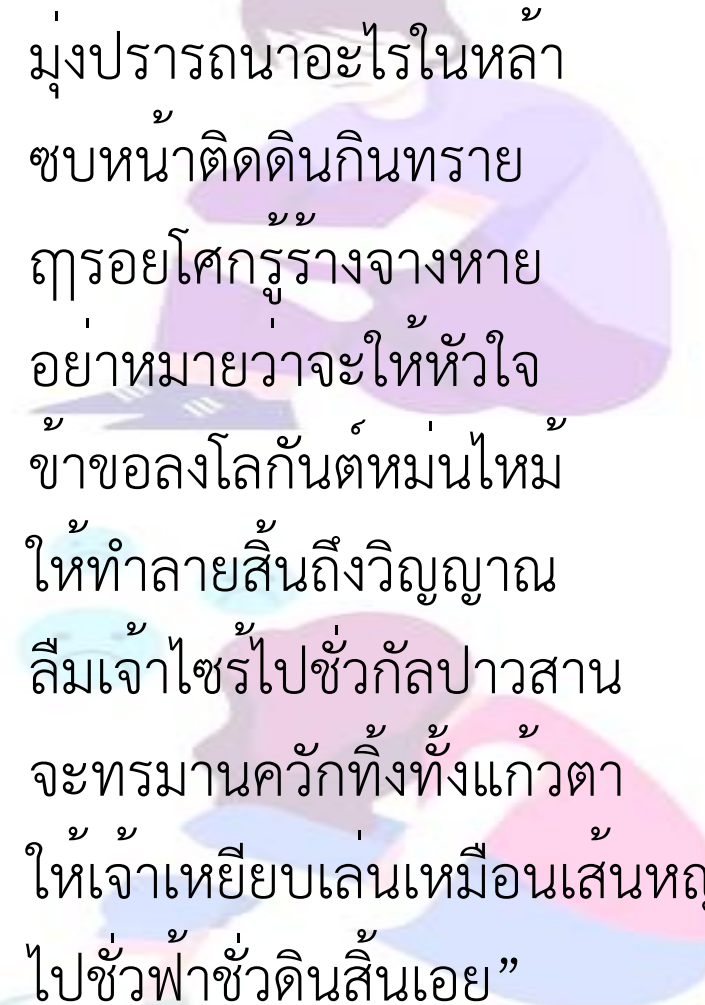

(ดัดแปลงจาก Brain Lee, "The New Criticism and Language of Poetry", in Essays on Style and Language, p. 35.)

ตัวอย่างกวีนิพนธ์บทเสี้ยวเจ้าของอังคาร กัลยาณพงศ์

“เสี้ยวเจ้ารวร่วมฉวีรุ่ง
มิหวังกระทั่งฟากฟ้า
จะเจ็บจำไปถึงปรโลก
จะเกิดก็ฟ้ามาตรอมตาย
ถ้าเจ้าอุบัติบนสรวงสวรรค์
สูเป็นไฟเราเป็นไม้
แม่แต่ธูลีม้อาลัย
ถ้าชาติไหนเกิดไปพบพาน
ตายไปอยู่ไต่รอยเท้า
เพื่อจดจำพิษช้านานา

มุ่งปรารถนาอะไรในหล้า
ซบหน้าติดดินกินทราย
ถูรอยไศกรูปร่างจางหาย
อย่าหมายว่าจะให้หัวใจ
ข้าขอลงโลกกันต์หม่นไหม้
ให้ทำลายสิ้นถึงวิญญาน
ลืมเจ้าไซ้ไปชั่วกัลปาวสาน
จะทรมาณควักทิ้งทั้งแก้วตา
ให้เจ้าเหยียบเล่นเหมือนเส้นหญ้า
ไปชั่วฟ้าชั่วดินสิ้นเอย”

CONCRETE POETRY

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ เรียกว่า กวีนิพนธ์รูปธรรม

กวีนิพนธ์แบบรูปธรรม นักปรัชญาในตะวันตกสมัยใหม่อธิบายว่า เป็นกวีนิพนธ์ที่ไม่ถือว่า ภาษา นอกจากจะมีเสียงแล้วยังมีรูป คือ รูปที่เขียนลงบนหน้ากระดาษหรือวัตถุใดก็ตามที่ใช้เขียน กลุ่มผู้ประพันธ์กลุ่มก้าวหน้าจึงหันมานิยมการเขียนร้อยกรองที่มีรูปแบบที่ช่วยให้เห็นภาพ และจากภาพนั้นให้เกิดความนึกคิดไปตามแนวใดแนวหนึ่งตามที่คุณประพันธ์จะคิด หรือผู้อ่านจะตีความ

ความแตกต่างระหว่างกวีนิพนธ์กับบทร้อยกรอง

ของ ชลธิรา สัตยาวัฒนา

ร้อยกรอง

การนำถ้อยคำมาเรียบเรียงให้ถูกต้องตามข้อบังคับของฉันทลักษณ์ เป็นเพียงจำแนกประเภทวรรณกรรมตามกลวิธีการประพันธ์เท่านั้น

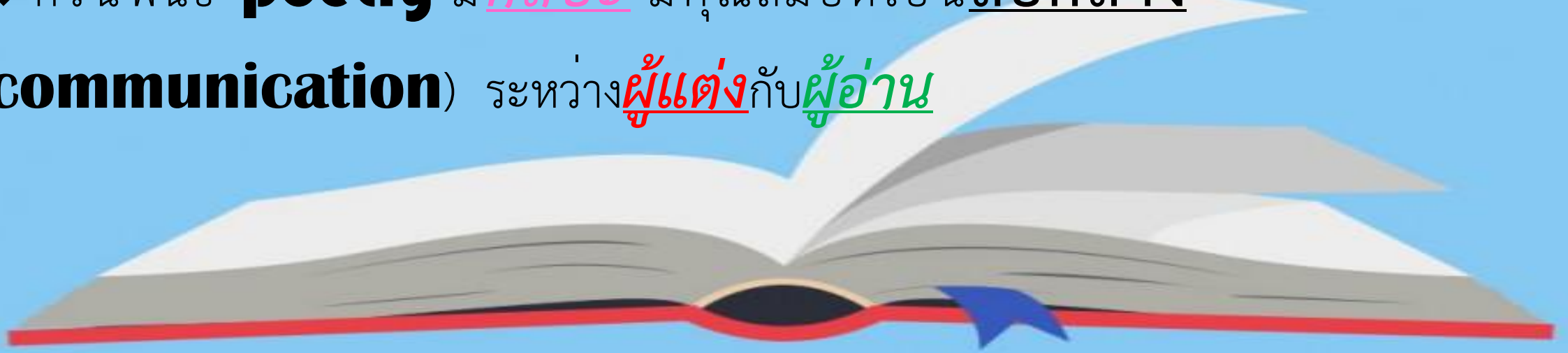

กวีนิพนธ์

บทประพันธ์ที่แต่งขึ้นอย่างมีศิลปะ งามทั้งการใช้ถ้อยคำและดีเด่นด้านความหมาย ความคิดที่แฝงอยู่ เป็นคำร้อยกรองที่แสดงคุณภาพงานเขียน

กวีนิพนธ์กับบทร้อยกรอง ของ ชลธิรา สัตยาวัฒนา

❖ กวีนิพนธ์ **poetry** มี ศิลปะ มีคุณสมบัติเป็น สื่อกลาง
(**communication**) ระหว่าง ผู้แต่ง กับ ผู้อ่าน

1. ศิลปะในกวีนิพนธ์

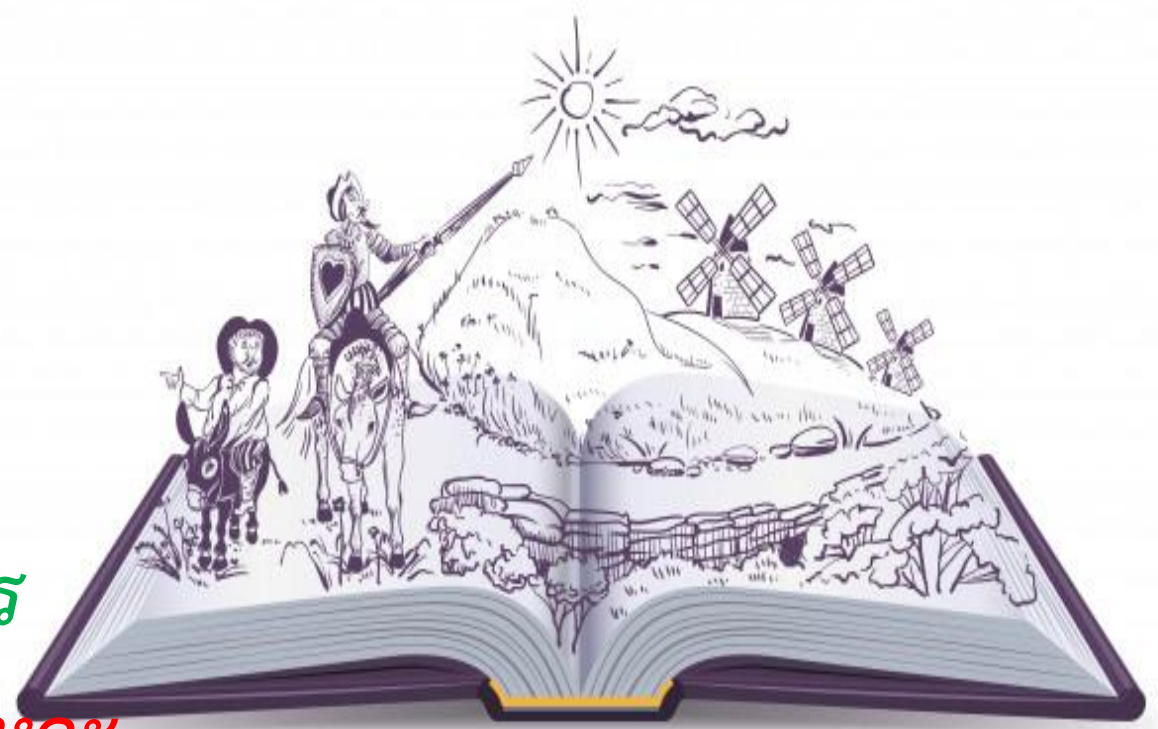
การสร้างสรรคความงามด้วย

ตัวอักษร

เสียงจังหวะ

ถ้อยคำ

เป็นสัญลักษณ์แทนเพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพ จินตนาการกว้างไกล และรู้สึกสะเทือนใจ
อย่างลึกซึ้ง เข้มข้นตามที่ผู้แต่งมุ่งหมาย

ผู้แต่ง

อาศัย - **ความรู้ลึก
นึกคิด** ความอ่อนไหว
ทางอารมณ์ (ต้องมี
ประสบการณ์ใน
ธรรมชาติเข้าใจชีวิต)

- **พรสวรรค์** ต้องสั่งกัดใน
การเลือกคำ สร้างภาพ +
เสียงให้ผู้อ่านคล้อยตาม

ผู้แต่งสร้าง
ความเข้าใจ

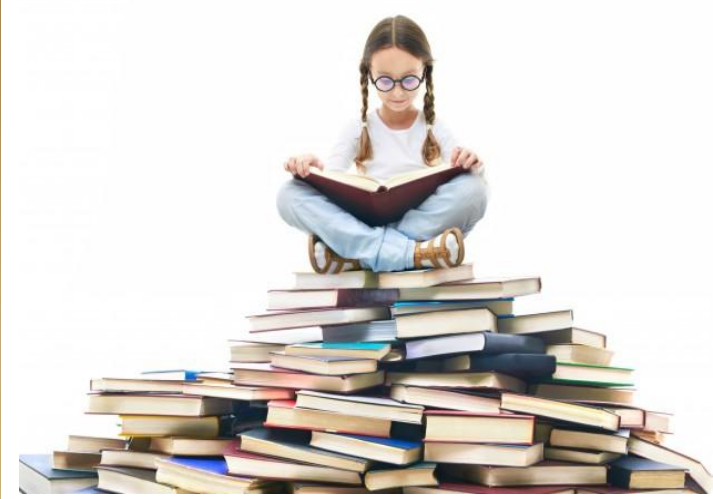
2. สื่อกลางความเข้าใจระหว่างผู้แต่งกับผู้อ่าน

ลักษณะพิเศษของกวีนิพนธ์

- ❖ แสดงออกซึ่งประสบการณ์ของผู้แต่ง
- ❖ เป็นตัวแทนประสบการณ์ของผู้อ่าน

กวีนิพนธ์เป็นการสื่อสาร

ผู้แต่งกับผู้อ่านต้องเข้าใจกัน

ผู้อ่านสนอง
ความเข้าใจ

กวีนิพนธ์กับบทร้อยกรอง ของ ชลธิรา สัตยาวัฒนา

ผู้แต่งไม่ควรมุ่งแสดงความคิดของตนเพียงอย่างเดียว
แต่ควรหากลวิธีสื่อสารโน้มน้าวใจผู้อ่านให้มีความนึกคิดร่วมกับตน

ดังนั้นกวีนิพนธ์จึงต้องมีคุณสมบัติสำคัญ คือ มีเนื้อหาที่เป็น

ประสบการณ์ร่วมกันระหว่าง

ผู้แต่ง

ผู้อ่าน

กวีนิพนธ์กับบทร้อยกรอง ของ ชลธิรา สัตยาวัฒนา

ปัจจัยที่ทำให้ร้อยกรองไม่เป็นกวีนิพนธ์

1. ผู้แต่งขาดความสันทัดจัดเจน / พรสวรรค์
2. การเลียนแบบครู ไม่กล้าออกนอกกริธา ทำให้ร้อยกรองถูกต้องตามฉันทลักษณ์แต่ขาดชีวิต
ร้อยกรองต้องมีอารมณ์ แต่การมุ่งเล่นสัมผัสมากเกินไปทำให้ร้อยกรองขาดชีวิต
การแต่งร้อยกรองให้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ ทำให้มีแบบแผนที่ต้องพะวงมาก แต่งยากมากขึ้น

3. การเลือกใช้สำนวน (ประเภท
ร้อยกรอง) ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาและการ
แสดงออก

4. ผู้แต่งนำสิ่งที่ตนไม่รู้จริง ขาด
ประสบการณ์มาแต่ง การฝึกความรู้สึกละ
ทำให้ร้อยกรองขาดชีวิต แท้จริงคุณค่า
ร้อยกรองอยู่ที่การสร้างศิลปะให้คนเข้าถึง
เน้นศิลปะ ไม่จำเป็นต้องสอนศีลธรรม
เสียศีลการเมือง หรือยกระดับสังคม

ดูน้ำว้าง กลิ้งเขียว เป็นเกลียวกลอก
กลับกระฉอก ฉาดฉัด ฉวัดเฉวียน
บ้างพลุ่งพลุ่ง วู้งว้าง เหมือนกงเกวียน
ดูเวียนเวียน คว้างคว้าง เป็นหว่างวน

เห็นเดือนแดงโร่จี้ท้องฟ้า
ฝูงนกกาบินเข้ารังไม่ยั้งเฉย
ต่างก็บินเข้ารังเหมือนเช่นเคย
สงสารเอ๋ยแต่บ้ำเธอเพื่อรำพัน

น้ำใส

หมูหินเบื้องล่าง

ดูเหมือนจะเคลื่อนไหว

น้ำใส

ประสิทธิ์ มุสิกเกษม นำเพลง
จันทร์เจ้า มาดัดแปลงเนื้อใหม่

จันทร์เจ้า

ขอชื่นค่าแรง

ขอเสื้อผ้า

ขอสมุด

ขอหนังสือเรียน

ขอมีงาน

ขอเร่งรีบ

ขออย่าเกิด

ขอข้าวดรดแกง

ให้กับพ่อข้า

ให้น้องสักชุด

ให้น้องได้เขียน

ให้น้องได้อ่าน

ให้ข้าทำเลี้ยงชีพ

แก้ไขด้วยเถิด

ความทุกข์ยากกว่านี้เอย

ดอกหญ้า--หนาว
สิ้นเทาเพราะ ลม--ฝน
ซ้ำใจ--น้ำตาหล่น
รอนรนเพราะแดดเผา
คิดถึงผู้ปกป้อง
เคยคุ้มครอง แต่ก่อนเก่า
ร้องไห้ น้ำตาพราว
ปวดร้าวและ น้อยใจ--
(ดอกหญ้าหนาว : ตองกุง)

แนวทางเบื้องต้นใน

การวิเคราะห์

กวีนิพนธ์

1. ใช้ฉันทลักษณ์ใด เหมาะสมกับ เนื้อหาหรือไม่ หรือมีการพลิกแพลง ใช้

2. สรรคาคำที่มีเสียงไพเราะ และมีความหมายอย่างไร

3. เสนอความคิดอะไรที่น่าสนใจ

4. ใช้กลวิธีใดในการเสนอความคิด

ข้อเสนอแนะในการอ่านกวีนิพนธ์

1. มีความรู้คำศัพท์อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง
2. ตีความโดยพิจารณาความหมาย และบริบทแวดล้อมคำหรือข้อความให้ถูกต้อง
3. ตีความโดยปราศจากอคติ
4. เปิดใจยอมรับความคิดของผู้แต่ง
แม้ว่าผู้อ่านจะไม่เห็นด้วย

กิจกรรมนำเสนอการอ่านกวีนิพนธ์ (Pitch กวีนิพนธ์)

นักศึกษาแบ่งกลุ่มอ่านกวีนิพนธ์กลุ่มละ 1 เรื่อง ใน Google Classroom

ครูจะนำ Key Message หรือคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกวีนิพนธ์มาให้ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มอธิบายว่ากวีนิพนธ์ที่แต่ละกลุ่มได้รับเกี่ยวข้องกับอย่างไรกับคำสำคัญนั้น

โดย 1 คำ จะมีเพียง 3 กลุ่มได้ออกมานำเสนอเท่านั้น คะแนนจะพิจารณาจาก

การอธิบายอธิบายได้ละเอียดและโน้มน้าวให้เข้าใจถึงกวีนิพนธ์นั้น
คะแนนที่จะให้ 3 2 1 หรือ 0 คนนำเสนอแต่ละคำจะต้องไม่ซ้ำ
คนเดิม

กิจกรรมการอ่านกวีนิพนธ์

นักศึกษาแบ่งกลุ่มอ่านกวีนิพนธ์กลุ่มละ 1 เรื่องใน Google Classroom วิเคราะห์ตามความรู้เกี่ยวกับ กวีนิพนธ์ที่ได้ศึกษามา

และให้ตัวแทนกลุ่มส่งไฟล์เอกสารงานวิเคราะห์ **ภายในวันที่ 11 กันยายน 2568** ส่งใน Google

Classroom

สัปดาห์หน้า

1. เลือกสรรคำ

*กิจกรรมการอ่านกวีนิพนธ์
คำนี้ต้องขยาย*

2. อำนาจ

*กิจกรรมการอ่านกวีนิพนธ์
คำนี้ต้องขยาย*

3. คนในเครื่องแบบ

*กิจกรรมการอ่านกวีนิพนธ์
คำนี้ต้องขยาย*

4. ประชาธิปไตย

*กิจกรรมการอ่านกวีนิพนธ์
คำนี้ต้องขยาย*

5. ใช้ภาพพจน์ที่น่าสนใจ

*กิจกรรมการอ่านกวีนิพนธ์
คำนี้ต้องขยาย*

6. นำเสียงโดดเด่น

กิจกรรมการอ่านกวีนิพนธ์
คำนี้ต้องขยาย

7. นำเสนอแนวคิด

*กิจกรรมการอ่านกวีนิพนธ์
คำนี้ต้องขยาย*

8. วิพากษ์วิจารณ์

กิจกรรมการอ่านกวีนิพนธ์
คำนี้ต้องขยาย